

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

РЕЧНИК
НА
БЪЛГАРСКИЯ
ЕЗИК

ТОМ XIII
ПОЕН - ПРЕЛЕСТНО

СОФИЯ • 2008
АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ПРОФ. МАРИН ДРИНОВ“
ЕТ „ЕМАС“

Главна редакция

ЛИЛИЯ КРУМОВА-ЦВЕТКОВА, ЕМИЛИЯ ПЕРНИШКА

Редакционна колегия

ЮЛИЯ БАЛТОВА, МАЯ БОЖИЛОВА, ИВАН КАСАБОВ,
СТЕФАНА КАЛДИЕВА-ЗАХАРИЕВА,
ЛИЛИЯ КРУМОВА-ЦВЕТКОВА, ЕМИЛИЯ ПЕРНИШКА,
МАРИЯ ЧОРОЛЕЕВА

Авторски колектив

ДИАНА БЛАГОЕВА, МАЯ БОЖИЛОВА, ЕМИ ГЕОРГИЕВА,
ДАНИЕЛА ДЕЧЕВА, ГИНКА ДЮЛГЕРОВА,
ВАЛЕНТИН ЗАНЕВ, СТЕФАНА КАЛДИЕВА-ЗАХАРИЕВА,
ЕЛЕНА КАЦКОВА-МИХОВА, СИЯ КОЛКОВСКА,
ВЕСА КЮВЛИЕВА-МИШАЙКОВА, СВЕТЛОМИРА МАНОВА,
САБИНА ПАВЛОВА, ЕМИЛИЯ ПЕРНИШКА, ВАНИНА СУМРОВА

Справки, мнения и препоръки на адрес:
Институт за български език,
Секция за лексикология и лексикография
София, 1113, ул. Шипченски проход, 52, бл. 17
e-mail: sabina_ns@abv.bg
fax: (+359-2) 872-23-02

© ЕТ „ЕМАС“, 2008

© БАН, Институт за български език, 2008

© АИ „Проф. Марин Дринов“, 2008

ISBN 978-954-357-163-5 (т. 13) (ЕТ „ЕМАС“)

ISBN 978-954-90344-8-6 (т. 13) (ИБЕ)

ISBN 978-954-322-326-8 (т. 13) (АИ „Проф. Марин Дринов“)

Тринадесетият том на Речника на българския език, изработен от колектива на Секцията за българска лексикология и лексикография в Института за български език при Българската академия на науките, съдържа 8995 речникови статии на част от думите от буква П (*поен – прелестно*). По-голямата част от думите са производни, образувани с представките *по-, подраз-, полу-, пона-, попре-, пораз-, пре-, пред-, при-, про-*, които наслагват към основите смислови различия и разнообразни стилистични значения. Някои от потенциалните думи, образувани с твърде продуктивните представки, които не се срещат в използваната литература и са напълно ясни по значение, както и в 12-ти том, така и в този том не са представени. Голям е и броят на непроизводните думи, послужили за разгърнатото словопроизводство, чиято семантика е представена пълно заедно с фразеологизмите и съставните термини, в които участват. В тома са намерили място и най-нови думи, значения и съчетания — домашни или заемки, като *пиратски, пиратство* (в изкуството и др.), *писък* (в модата), *мокра поръчка, поръчков, плейоф, плейър, плурализъм, портал, презентация* и под.

В последните години сътрудници от работния изследователски колектив на Речника на българския език — ст. н. с. д-р Диана Благоева, ст. н. с. д-р Сия Колковска и н. с. Ванина Сумрова — създадоха електронен корпус от текстове предимно от най-нова българска литература и периодика, който включва над 120 милиона словоформи. Такава богата и технически леснодостъпна лексикална база не е била използвана досега в българската лексикография. Материалите от корпуса се включват за първи път в този том за осъвременяване на словника, и преди всичко — на представянето на лексикалната семантика с най-нови употреби и илюстративен материал. Поради особености на електронната обработка в повечето случаи в сигналните примери на примерите от този корпус вместо страница се посочва съкращението [ea] — електронен архив, напр.: Д. Жотев, EP [ea].

Библиографията на литературата от електронния корпус, извор за илюстративния материал в Речника, е изработена от ст. н. с. д-р Диана Благоева и спец. филолог Елена Кацкова-Михова.

Автори на статиите в т. XII са: н. с. Даниела Дечева (*поен – позитивизъм; понапомня – пооткрадна; похватно – пращам*), ст. н. с. д-р Диана Благоева (*позитивист – поизлъжа; пооткрехвам – попретръпна; последица – посредни; пределен – предразполагане*), ст. н. с. д-р Сия Колковска (*поизлъжкам – поизцержаване; политично – полуизсъхнал*), н. с. Ванина Сумрова (*поизчакам – покоя се; помещам² – понаплитане; попръсквам – поразслабя; постфактум – потливост; потребител – поуплашване; прегаряне¹ – предел*), чл.-кор. д. ф. н. Емилия Пернишка (*покраен – поладка*), н. с. Сабина Павлова (*полаз – полигонов*), ст. н. с. I ст. д. ф. н. Веса Кювлиева-Мишайкова (*полигонометричен – политически*), н. с. Валентин Занев (*полуизтегнат – полъстям се; пращане – прегарям²; прекапна – прелестно*), н. с. Гинка Дюлгерова (*полъх – помещам¹; попретупам – попръсквам; предразполагащ – прекапване*), спец. филолог Еми Георгиева (*поразсмея – поразяснявам*), ст. н. с. I ст. д. ф. н. Стефана Калдиева (*порайонен – порттабак; посредник – постови*), спец. филолог Светомира Манова (*португалец – поръсние; постоперативен – поступък*), ст. п. с. д-р Мая Божилова (*поръчам – последен*), спец. филолог Елена Кацкова-Михова (*потник – потребен; поусамотя се – похватен*).

Статиите в тома са редактирани и оформени за печат в два етапа на редактиране. Редакцията е извършена от членовете на редакционната колегия, както следва:

чл.-кор. д. ф. н. Емилия Пернишка (*поен – позитивизъм; поизлъскам – поизцеравяване; помещам² – понаплитане; попръсквам – поразслабя; постфактум – потливост; право – пращам; прегаряне¹ – предразполагане*);

ст. н. с. I ст. д. ф. н. Лилия Крумова-Цветкова (*позитивист – поизлъжа; поизчакам – политически; полъх – помещам¹; попретупам – попръскам; португалец – поръсяне; посипалка – поступък; потник – правнучка*);

ст. п. с. д-р Ивап Касабов (*политично – полуизсъхнал*);

ст. н. с. д-р Юлия Балтова (*полуизтегнат – полъстям се; поразсмея – порттабак; поръчам – посевен*);

ст. н. с. I ст. д. ф. н. Мария Чоролеева (*понапомня – пооткрадна*);

ст. н. с. I ст. д. ф. н. Стефана Калдиева-Захариева (*пооткрехвам – попретръпна*);

ст. н. с. д-р Мая Божилова (*пращане – прегарям²; предразполагащ – прелестно*).

Главната редакция на том XIII на Речника на българския език е извършена от главните редактори ст. н. с. I ст. д. ф. н. Лилия Крумова - Цветкова (*поен – последен*) и чл.-кор. д. ф. н. Емилия Пернишка (*последяца – прелестно*).

Компютърната обработка на тома е изпълнена от проучвателите: Светломира Манова, Еми Георгиева, Илиана Илиева, Елена Кацкова - Михова, Магделена Паупова, Адриана Пашова, д-р Велислава Стойкова и Ивайло Начевски.

Секретар на тома е н. с. Сабина Павлова.

Авторският колектив и редакционната колегия на Речника изказват дълбока благодарност на рецензента на тома чл.-кор. проф. Тодор Бояджиев за внимателното изчитане на ръкописа и направените препоръки.

Дължим благодарност и на колегите от Сскцията за съвременен български език, от Секцията за българска диалектология, от Секцията за българска етимология, от Секцията за история на българския език за ценните справки и за съдействието при уточняване на дискуссионни въпроси, свързани с фонетични, словообразователни, граматични, стилистични, етимологични и други характеристики на думите.

Благодарим за компетентните справки и за помощта при дефинирането на някои термини на редица колеги ботаници, зоолози, химици, физици и др. от институтите на Българската академия на науките.

Надяваме се лексиката, изследвана в тома в семантичен, словообразователен, граматичен и функционален план, описана в лексикографски вид, да бъде полезна както за основната цел на изданието — историческото съхранение и представяне на българския език от определен период (до днес), така и за всякакви лексиколожки и други езикови изследвания и справки — на българи и чужденци, на езиковеди, писатели, лексикографи и на всички, които обичат българския език.